

Haz. Özlem Taflan

ÇOKLU ZEKA TEORİSİ

Eğitime yeni bir yaklaşım getiren çoklu zeka teorisi (Multiple Intelligence-MI Theory) Howard Üniversitesi öğretim üyelerinden Howard GARDNER tarafından 1983 yılında geliştirilmiştir.

Bir öğrenme psikoloğu olan **Howard GARDNER** zeka kavramına farklı bir boyut getirdi ve insanlardaki zekanın tek bir boyutta değil, çok farklı boyutlarda değerlendirilmesi gerektiğini ortaya attı.

Prof. GARDNER, çalışmaları sonucu zekayı yeniden tanımladı. Zeka, değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür. İnsan zekası yaşamın her anında, bir makineyi icat ederken, bir hedefi gerçekleştirirken, insanları ikna ederken, bir söküğü dikerken veya bir resim çizerken, bir rolü canlandırırken çok farklı zaman ve durumlarda harekete geçer ve kullanılır.

GARDNER, zeka diyerek adlandırdığı 7 farklı beceriyi, öğrenme, problem çözme ve insan olma için etkili birer araç olarak tanımladı. Her insan sahip olduğu zekalarla birlikte farklı bir öğrenme, problem çözme ve iletişim kurma yöntemine sahiptir. Dünya tarihine şöyle bir bakıldığında **GARDNER**'in teorisini destekleyen pek çok önemli ayrıntıya, olaya rastlanabilir. Dünyanın en büyük atletleri en büyük müzisyenleri girdikleri IQ sınavlarından çok düşük puanlar almışlardır. Böylesine düşük IQ puanları ile bu insanlara zeki diyemiyorsak, onları kendi alanlarında bu denli başarılı kılan ne olabilir? Bu başarılı insanların zihinsel yeterliliği farklı ilgi ve beceri alanları ile yeniden tanımlanabilir. Çünkü her insanın kendini ifade ederken kullandığı dil farklıdır. Bir müzisyen kendini yaptığı bestelerle, bir ressam çizgileriyle kendini ifade ederken farklı diller kullanır. Her insan farklıdır, tekdır ve özeldir.

Prof. GARDNER'in tanımladığı zeka türleri:
1-Sözel-Dilsel Zeka

2-Mantıksal-Matematiksel Zeka

3-Görsel-Mekansal Zeka

4-Bedensel-Kinestetik Zeka

5-Müziksel-Ritmik Zeka

6-Kişisel-İçsel Zeka

7-Doğa-Varoluşçu Zeka

8-Kişilerarası-Sosyal Zeka

Sosyal ve Kişisel Zekalar bilim adamları ve eğitim bilimcileri tarafından "Duygusal Zeka" başlığı altında ele alınmaktadır. 1995 yılında Doğa Zekası, 8. zeka olarak kabul edildi.

SÖZEL-DİSEL ZEK: Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, teşbihler, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.

MANTIKSAL-MATEMATİKSEL ZEK: Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle çalışma, bilginin parçaları arasında ilişkiler kurma becerisidir.

GÖRSEL VE MEKANSAL ZEK: Resimler, imgeler, şekiller ve çizgilerle düşünme, 3 boyutlu nesnelere algılama ve muhakeme etme becerisidir.

BEDENSEL-KİNESTETİK ZEK: Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir.

MÜZİKSEL-RİTMİK ZEK: Sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir.

KİŞİLERARASI-SOSYAL ZEK: Grup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, yorumlama ve insanları ikna edebilme becerisidir.

KİŞİSEL-İÇSEL ZEK. İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisi ile ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir.

DOĞA-VAROLUŞÇU ZEK: Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların yaratılışları üzerine düşünme becerisidir.

ÇOKLU ZEK TEORİSİNE GÖRE FARKLI ZEK BÖLÜMLERİNDEN İNSANLARIN ÖZELLİKLERİ:

SÖZEL-DİSEL ZEK

Her hikayeyi, masalı, fıkrayı anlatır. İyi bir hafızası vardır. Kelime oyunlarını sever. Okuma ve yazmayı sever. İyi bir kelime hazinesi vardır. Sözel iyi iletişim kurar.

GÖRSEL-MEKANSAL ZEK

Resimler ve şekillerle düşünür. Hayalinde gördüğü resimleri, gördüğünü anlatabilir. Harita, tablo ve diyagramları anlayabilir. Çok hayal kurar. Sanat ve proje aktivitelerini sever. Görsel sunuşları sever. Okurken kelimelerden çok resimlerden anlar.

MÜZİKSEL-RİTMİK ZEK

Notasını görmediği müziği tanır. Melodileri tanır. Enstrüman çalar, koroda söyler. Çalışırken tempo, ritim tutar. Seslere karşı duyarlıdır. Şarkıları kolaylıkla öğrenir.

BİREYSEL-KİŞİSEL ZEK

Özgürlüğüne düşkündür. Bireysel çalışmalardan zevk alır. Kendisi hakkında düşünmeyi sever. Kendi ilgi ve becerilerinin farkındadır. Başarı ve başarısızlıklardan dersler alır. Kendini sever ve kendisiyle gurur duyar. Yalnız kalmaktan hoşlanır.

MATEMATİKSEL ZEK

Nesnelerin nasıl çalıştığına dair sorular sorar.Hızlı bir şekilde zihinsel matematik yapar. Matematik aktivitelerini sever. Strateji oyunlarını, mantık bulmacalarını sever. Yüksek düşünme tekniklerini kullanır. Zeka oyunlarında başarılıdır.

BEDENSEL-KİNESTETİK ZEK

Bir veya birden çok sporla uğraşır. Uzun süre hareketsiz oturamaz. Nesnelere parçalayıp bütünlemeyi sever. Yeni, tanımadığı nesnelere dokunur. Hareket ederek öğrenir. Dinlemeyi ve konuşmayı sever.

SOSYAL ZEK

Arkadaşları ile birlikte olmaktan hoşlanır. Doğal lider olarak davranır. İknâ becerisine sahiptir. Kulüp, dernek ve komitelerde zevkle çalışır. Çok arkadaşı vardır. Dinlemeyi ve konuşmayı sever.

DOĞA ZEKASI

Araştırmalar yapmayı sever. Doğadaki canlıları incelemekten hoşlanır. İnsanın varoluşunun nedenlerini düşünür.

ÖZLEM TAFLAN

KAYNAK: EĞİTİM-ÖĞRETİMDE ÇOKLU ZEK TEORİSİ VE UYGULAMALARI ÖZEL CECELİ OKULLARI EĞİTİM DİZİSİ